

“Kur paslēpies LKK?” jeb Latvijas kultūras kanona dārgumu meklēšana bērnu literatūrā

Metodiskie ieteikumi vadītājiem

Izdrukājiet darba lapas un attēlus!

Sagatavojiet nepieciešamās grāmatas (saraksts otrajā lapā)!

Nodarbības ievadā kopīgi pārrunājiet, kas slēpjas zem burtiem LKK un ko nozīmē vārdi:
kanons, kultūra, vērtība.

Jautājumi sarunai ar bērniem:

- 1. Kas ir vērtība.** Kas tev ir pats vērtīgākais? Vai maizīte ir vērtība? Vai māja ir vērtība? Vai tavs zīmējums ir vērtība? Cik vērtīga ir mīļākā rotaļlieta? Cik maizes kukuļus var nopirkt par viena lego komplekta cenu? Kas ir dārgāks un kas vērtīgāks – māmiņas ceptās pankūkas vai vakariņas restorānā?
Vērtība ir tā lieta, kas mums sirdī ir nozīmīgākā, nevis tā, kas visvairāk maksā.
- 2. Kas ir kultūra.** Vai tu esi dzirdējis vārdu kult? Kādreiz, sensenos laikos ar spriguliem kūla labību, lai graudus atdalītu no vārpām. Tagad to dara kombaini. Laukos jūlijā varbūt esi redzējis, kā lauki put, jo ir kulšanas laiks. Lai saputotu saldo krējumu, arī var kult ar īpašu slotiņu. Vēl var kult jeb strauji maisīt krējumu, lai iegūtu sviestu. Ja par kādu saka – “tas nu gan kuļ tukšus salmus” –, tas nozīmē, ka tur nav nekā vērtīga, nav “graudu” viņa vārdos. Kultūra ir tas, ko cilvēki saviem spēkiem ir radījuši jeb “sakūluši” mūsu zemē – ēkas, tradīcijas, grāmatas, dažādi mākslas darbi un mūzika. Viss, ko cilvēki ir radījuši, ir kultūras daļa.
- 3. Kas ir kanons.** Visnoslēpumainākais vārds burtos LKK. Kanons nozīmē kaut ko izlemtu un stingri noteiktu. Tas ir kaut kas, par ko visi ir vienojušies, ka tas ir svarīgi.

Lai vienotos, kas ir visvērtīgākais no visiem Latvijā paveiktajiem darbiņiem, sanāca gudri vīri un sievas un izveidoja sarakstu, kuru nosauca par Latvijas kultūras kanonu.

Kad esat noskaidrojuši, ko sevī slēpj burti LKK, ķerieties pie darba lapām. Dalībnieku uzdevums sarunā ar vadītāju vai patstāvīgi ielīmēt attēlu tukšajā “lodziņā”.

NODARBĪBĀ IZMANTOTĀS GRĀMATAS

(ar pievienotiem komentāriem, par ko var uzvedinoši sarunāties,
ja bērni neatrod atbilstošo ilustrāciju)

Andrejs Viksna “Rožu spoks”

Grāmatiņa stāsta par notikumiem Rundāles pilī, cilvēkiem mūsdienās turp ļoti patīk doties, īpaši iecienīts ir rožu dārzs vasarās. Rundāles pils ēka ir iekļauta Latvijas kultūras kanonā kā arhitektūras vērtība. Arhitekts ir cilvēks, kas izdomā, kā izskatīsies ēkas. Šo ēku izdomāja arhitekts Frančesko Bartolomeo Rastrelli (1700–1771).

Jānis Jaunsudrabiņš “Baltā grāmata”

Grāmatā stāstīts par zēna dzīvi lauku mājā, lauku sētā. Latvijas kultūras kanonā ir iekļauta gan Jāņa Jaunsudrabiņa “Baltā grāmata” kā literāra vērtība, gan paša autora ilustrācijas kā mākslas vērtība.

Luīze Pastore “Svešnieka atnākšana”

Grāmatiņā ar Elīnas Brasliņas ilustrācijām atdzīvojas mākslas darbs un jaunie varoņi dodas atklāt noslēpumus kā detektīvi. Līdzīgi arī mākslas darbā jāiedziļinās, lai saskatītu vairākus slāņus, lai atklātu darba domu. Niklāva Strunkes mākslas darbs “Cilvēks, kas ieiet istabā” ir iekļauts Latvijas kultūras kanonā.

Vilis Lācis “Vanadziņš”

Ir daudz grāmatiņu par šo stāstu, gandrīz katrā grāmatiņā redzams arī kaķītis, kurš ir galvenā varoņa labākais draugs. Viņi abi gaida zēna tēvu - zvejnieku - pārnākam no jūras. Latvijas kultūras kanonā ir iekļauta animācijas filma par šo stāstu. Iespējams, noslēgumā ir vērts visiem kopīgi to noskatīties.

Ēriks Ādamsons “Čigānmeitēns Ringla”

Lai gan Latvijas kultūras kanonā ir iekļauts Erika Ādamsona krājums “Smalkās kaites”, nevis šī grāmatiņa, ar dalībniekiem var pārrunāt, kas ir untumi un kādi tie bija Ringlai, piemēram, kāpēc viņai sakārojās doties uz medus muižu.

Kārlis Skalbe “Pasaka par vērdiņu”

Šī ir viena no pasakām Kārļa Skalbes krājumā “Ziemas pasakas”, kas ir iekļauts Latvijas kultūras kanonā. Var bērniem pastāstīt, ka nauda dažādos laikos bijusi citādāka, kādreiz bija gan dālderis, gan vērdiņi, gan rubļi. Latvijā īpaša nauda bija lati un tieši lati ir Latvijas kultūras kanona vērtība kā dizaina priekšmets.

Zane Volkinšteine, Baiba Grīnberga “Augstāk par zemi”

Grāmatā ir vairākas Latvijas kultūras kanonā iekļautas Rīgas ēkas un, protams, arī slavenā Rīgas panorāma. Darba lapā piedāvātā fotogrāfija - Ata Ķeniņa ģimnāzija – bērniem varētu būt svešāka, ieteicams izlasīt grāmatā, kā autore iztēlojas, ka šī ēka izskatās kā pūķa pils.

Lilija Berzinska “Lamzaks meklē Lamzaku”

Īpašs šajā grāmatā ir apakšvirsraksts: stāsts, kas atrasts Lībiešu krastā, bet dzīvot sācis Kolkasragā. Ar bērniem var pārrunāt Latvijas ģeogrāfiju un to, ka Latvijas zemē dzīvo un dzīvojušas arī citas tautas. Lībiešu palicis pavisam maz, gluži līdzīgi, kā notiek ar retajiem un īpašajiem varoņiem šajā grāmatā. Lībiešu kultūra ir iekļauta Latvijas kultūras kanona sarakstā.

Noskatieties filmu “Vanadziņš”
www.filmas.lv/movie/1620

Lai jauka dārgumu meklēšana!